
**Tekstil — Kəmiyyət kimyəvi analizi – 17-ci hissə:
Sellüloza lifləri və müəyyən liflərin xlorofibrələr və
digər liflərlə qarışıqları (konsentratlaşdırılmış
sulfat turşusundan istifadə üsulu)**

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 17: Mixtures of cellulose fibres and
certain fibres with chlorofibres and
certain other fibres (method using
concentrated sulfuric acid)**

LAZIMDIR

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Telefon: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Bu standart “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ tərəfindən işlənilib hazırlanıb və təqdim edilib.

2. “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ-nin “____” _____2023-cü il tarixli _____saylı Qərarı ilə təsdiq edilib.

3. Bu standart beynəlxalq Standart ISO 1833-17:2019 ilə eynidir (İDT).

This standart is identical (İDT) to the European Standard ISO 1833-17:2019

4. İlk dəfə tətbiq edilir.

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın ilkin yoxlama müddəti 2024-cü il, dövri yoxlama müddəti ildə 1 dəfədir.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ.....	V
1 TƏTBİQ SAHƏSİ.....	1
2 NORMATİV İSTİNADLAR.....	1
3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR.....	1
4 SINAĞIN PRİNSİPİ	1
5 REAGENTLƏR	2
7 SINAĞIN APARILMASI.....	2

LAZIMIYI

ÖN SÖZ

Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatı (ISO) milli standartlaşdırma orqanlarının (ISO-nun üzv orqanları) ümumdünya federasiyasıdır. Beynəlxalq standartların hazırlanması işi adətən ISO-nun texniki komitələri vasitəsilə həyata keçirilir. Texniki komitənin yaradılma məqsədini təşkil edən predmetdə maraqlı olan hər bir üzv orqan həmin komitədə təmsil olunmaq hüququna malikdir. Bu işdə ISO ilə əlaqələndirmə şəraitində, beynəlxalq təşkilatlar, həmçinin hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları da iştirak edir. ISO bütün elektrotexniki standartlaşdırma məsələlərində Beynəlxalq Elektrotexnika Komissiyası (IEC) ilə yaxından əməkdaşlıq edir.

Bu sənədi hazırlamaq üçün istifadə olunan və onun sonrakı saxlanması üçün nəzərdə tutulan prosedurlar ISO/IEC Direktivlərinin 1-ci hissəsində təsvir edilir. Müxtəlif növ ISO sənədləri üçün tələb olunan fərqli təsdiq meyarları xüsusilə qeyd edilməlidir. Bu sənəd ISO/IEC Direktivlərinin 2-ci hissəsinin redaksiya qaydalarına uyğun olaraq tərtib olunub (bax: www.iso.org/directives).

Bu sənədin bəzi elementlərinin patent hüquqlarının predmeti ola biləcəyi ehtimalına diqqət yetirilir. ISO bu cür patent hüquqlarının hər hansı birinin və ya hamısının müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşımır. Sənədin hazırlanması zamanı müəyyən edilmiş hər hansı patent hüquqlarının təfərrüatları "Giriş" bölməsində və/yaxud ISO-nun daxil olmuş patent bəyannamələrinin siyahısında təqdim olunacaq (bax: www.iso.org/patents).

Bu sənəddə istifadə edilən hər hansı ticarət adı istifadəçilərin rahatlığı üçün verilən informasiyadır və onun dəstəkləndiyini ehtiva etmir.

Standartların könüllü xarakter daşması, uyğunluğun qiymətləndirilməsi ilə bağlı ISO-nun xüsusi termin və ifadələrinin mənasına dair izahat, eləcə də Ümumdünya Ticarət Təşkilatının (ÜTT) Ticarətə Texniki Maneələr Sazişində əksini tapan prinsiplərə ISO-nun sadıqlıyı haqqında məlumat üçün aşağıdakı keçidə daxil ola bilərsiniz: www.iso.org/iso/foreword.html.

Bu standart *Tekstil* üzrə ISO/TC 38 sayılı Texniki Komitə tərəfindən hazırlanmışdır.

Bu ikinci redaksiya texniki cəhətdən təshih edilmiş birinci redaksiyanı (ISO 1833-17:2006) ləğv edir və onu əvəz edir. İlk redaksiya ilə müqayisədə əsas dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

— "Xlor liflərinin (vinil xloridin homopolimerləri) və bəzi digər liflərin qarışıqları (sulfat turşusunun istifadə olunduğu üsul)" başlığı "Sellüloza liflərinin və bəzi liflərin xlor lifləri və bəzi digər liflər ilə qarışıqları (qatı sulfat turşusunun istifadə olunduğu üsul)" başlığı ilə əvəz olunmuşdur;

— [Bənd 1](#) yenidən nizamlanmış və bir neçə qalan lif əlavə edilmişdir;

— [Bənd 4](#) tətbiq sahəsinə uyğun olaraq yenidən nizamlanmışdır;

— [5.2](#)-də "durulaşdırılmış məhlul" əlavə edilmişdir;

— [Bənd 8](#)-də melamin və polipropilen/poliamid bikomponenti üçün xüsusi *d* əmsalı əlavə edilmişdir;

— [Bənd 9](#)-da qarışıqlığın qarşısını almaq üçün "faiz" əlavə edilmişdir.

ISO 1833 seriyasındakı bütün hissələrin siyahısını ISO-nun veb sahifəsində tapa bilərsiniz.

Bu sənədlə bağlı istənilən rəy və ya suallar istifadəçinin milli standartlaşdırma qurumuna yönəldilməlidir. Bu qurumların tam siyahısını www.iso.org/members.html saytında tapa bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STANDARTI

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi –
17-ci hissə: Sellüloza lifləri və müəyyən liflərin
xlorofiblər və digər liflərlə qarışıqları
(konsentratlaşdırılmış sulfat turşusundan
istifadə üsulu**

AZS ISO 1833-17: 2023

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 17: Mixtures of cellulose fibres and certain fibres
with chlorofibres and certain other fibres
(method using concentrated sulfuric acid)**

Tətbiq edilmə tarixi “___” ___ 2023-cü il

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu sənəddə aşağıdakı qarışıqlardan hazırlanmış toxuculuq məmulatlarında lifsiz maddə xaric edildikdən sonra xlor liflərinin və bəzi digər liflərin kütlə faizinin müəyyən olunması üçün qatı sulfat turşusunun istifadəsi nəzərdə tutulan üsul müəyyən olunur:

- xlor lifləri (vinil xloridin homopolimerləri əsasında), polipropilen, elastolefin, melamin və polipropilen/poliamid bikomponenti ilə birlikdə
- pambıq, viskoza, mis-ammonyak, modal, liosel, asetat, triasetat, poliamid, poliefir, elastomultiefir, bəzi akril və bəzi modakril lifləri.

Qatı sulfat turşusuna salındıqda şəffaf məhlul əmələ gətirən modakrillər barədə danışılır.

Bu üsul, xüsusilə, ISO 1833-12 və ISO 1833-13 standartında təsvir olunan üsulların əvəzinə ilkin sınağın xlor lifinin nə dimetilformamiddə, nə də karbon disulfidinin və asetonun azeotrop qarışığında tamamilə həll olmadığını göstərdiyi bütün hallarda istifadə edilə bilər.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Mətnə aşağıda qeyd olunan sənədlərə elə istinad edilir ki, onların məzmununun bir hissəsi və ya hamısı bu sənədin tələblərini təşkil edir. Tarixi mövcud olan istinadlar üçün yalnız qeyd olunan redaksiya tətbiq olunur. Tarixi mövcud olmayan istinadlar üçün istinad edilən sənədlərin ən son redaksiyası tətbiq olunur (istənilən düzəlişlər də daxil olmaqla).

ISO 1833-1, Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 1: General principles of testing

3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR

Bu sənədin məqsədləri üçün aşağıdakı terminlər və təriflər istifadə olunur.

ISO və IEC standartlaşdırma zamanı istifadə olunan terminologiyaları aşağıda qeyd olunan ünvanlarda saxlayır:

IEC Elektropediya: <http://www.electropedia.org/>

ISO Onlayn faylların baxılması platforması: <https://www.iso.org/obp>

4 SINAĞIN PRİNSİPİ

Pambıq, viskoza, mis-ammonyak, modal, liosel, asetat, triasetat, poliamid, poliefir, elastomultiefir, bəzi akril və ya bəzi modakril lifləri qarışığının məlum quru kütləsindən qatı sulfat turşusu vasitəsilə həll edilməklə xaric edilir. Qalıq toplanır, yuyulur, qurudulur və tərəzidə çəkilir; onun kütləsi qarışığının quru kütləsinin faizi ilə ifadə edilir. Həll edilmiş lifin miqdarı fərqi əsasən tapılır.

5 REAGENTLƏR

[5.1](#), [5.2](#) və [5.3](#)-də göstərilənlərlə birlikdə ISO 1833-1 standartında təsvir olunan reagentlərdən istifadə edin.

5.1 Sulfat turşusu, qatı (20 °C-də $\rho = 1.84$ q/ml).

5.2 Sulfat turşusu, durulaşdırılmış məhlul.

Bu durulaşdırılmış məhlulu 400 ml qatı sulfat turşusunu ([5.1](#)) soyudaraq ehtiyatla 500 ml distillə suyuna əlavə etməklə hazırlayın. Bu məhlulu otaq temperaturunadək soyutduqdan sonra su ilə 1 l həcmə qədər durulaşdırın.

5.3 Ammonyak, durulaşdırılmış məhlul.

60 ml qatı ammonyak məhlulunu (20 °C-də $\rho=0.880$ q/ml) su ilə 1 l həcmə qədər durulaşdırın.

6 AVADANLIQLAR

[6.1](#), və [6.2](#) -də göstərilənlərlə birlikdə ISO 1833-1 standartında təsvir olunan avadanlıqlardan istifadə edin.

6.1 Konusvari kolba, minimum tutumu 200 ml, şüşə tıxaclı.

6.2 Şüşə çubuq, yastı uclu.

7 SINAĞIN APARILMASI

ISO 1833-1 standartında təqdim olunan ümumi üsulu yerinə yetirin, sonra isə sınağı aşağıdakı şəkildə davam etdirin.

Konusvari kolbada olan nümunənin hər qramına 100 ml qatı sulfat turşusu ([5.1](#)) əlavə edin. Konusvari kolbanın içindəkilərini otaq temperaturunda 10 dəq müddətində saxlayın və bu müddət ərzində sınaq nümunəsini hər dənbir şüşə çubuq vasitəsilə qarışdırın.

Parça və ya toxunmuş məmulat emal edildiyi təqdirdə, onu konusvari kolbanın divarı və şüşə çubuq arasında yüngülcə sıxmaqla sulfat turşusunda həll olmuş materialı ayırın.

Mayeni çəkisi məlum olan filtrləmə tiqelində filtrləyin. Konusvari kolbaya 100 ml təzə sulfat turşusu ([5.1](#)) əlavə edin və eyni əməliyyatı təkrarlayın.

Konusvari kolbanın içindəkilərini filtrləmə tiqelinə keçirin, lifin qalığını isə oraya şüşə çubuq vasitəsilə keçirin. Lazım gəldiyi təqdirdə kolbanın divarlarına yapışan lifləri çıxarmaq üçün konusvari kolbaya az miqdarda qatı sulfat turşusu ([5.1](#)) əlavə edin.

Sorulma vasitəsilə tiqeli boşaldın; filtr-kolbanı boşaltmaq və ya dəyişdirməklə filtratı xaric edin, tiqeldəki qalığı ardıcıl olaraq 50%-li sulfat turşusu məhlulu ([5.2](#)), distillə və ya deionlaşdırılmış su, ammonyak məhlulu ([5.3](#)) və son olaraq, distillə və ya deionlaşdırılmış su ilə

yuyun; tiqeldən tükülən su neytral olana qədər hər yumadan sonra sorulma vasitəsilə tiqeli boşaldın. Yuyulma prosesi zamanı sorulma tətbiq etməyin, sorulmanı yalnız maye tiqeldən axıb qurtardıqdan sonra tətbiq edin.

Son olaraq, tiqeli və qalığı qurudun, sonra soyudun və onları tərəzidə çəkin.

8 NƏTİCƏLƏRİN HESABLANMASI VƏ İFADƏ OLUNMASI

Nəticələri ISO 1833-1 standartında təsvir olunan ümumi təlimatlara uyğun olaraq hesablayın

9 DƏQİQLİK

Toxuculuq materiallarının həmcins qarışığında bu üsulla əldə edilən nəticələrin etibarlılıq intervalları 95% etibarlılıq səviyyəsində ± 1 faizdən yüksək olmur.

BİBLİOQRAFIYA

[1] ISO 1833-12, *Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 12: Mixtures of acrylic, certain modacrylics, certain chlorofibres, certain elastane fibres with certain other fibres (method using dimethylformamide)*

[2] ISO 1833-13, *Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 13: Mixtures of certain chlorofibres and certain other fibres (method using carbon disulfide/acetone)*

LAZKİT

ICS: 59.060.01

Açar sözlər: lif, Tekstil, toxuma, viskoz, yun, pambıq

LAZYLINE

Rəsmi nəşr
“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
publik hüquqi şəxs

AZS ISO 1833-17:2023

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi - 17-ci hissə:
Sellüloza lifləri və müəyyən liflərin xlorofibləri
və digər liflərlə qarışıqları
(konsentratlaşdırılmış sulfat turşusundan istifadə üsulu)**